

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів та банківської справи

Н.О. Слободянюк

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Кривий Ріг
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра фінансів та банківської справи

Н.О. Слободянюк

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ
ГРОШІ ТА КРЕДИТ**

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів та
банківської справи
Протокол № 13
від “_03_”_04___ 2017 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол №7
від “30”_04_____ 2017 р.

Кривий Ріг
2017

УДК 336'7'77(072)

С 48

Рецензенти:

П.Д. Каминський, кандидат економічних наук, доцент

Ю.Ф. Гудзь, кандидат економічних наук, доцент

Слободянюк Н.О.

С 48 Методичні рекомендації для вивчення дисципліни [Текст] : для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. Фінансів та банк. справи ; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2017. – 69 с.

Методичні рекомендації розроблені для надання допомоги студентам спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» у вивченні дисципліни та призначені для використання при проведенні семінарських, практичних занять, самостійної підготовки студентів.

Методичні вказівки містять опис дисципліни, її мету та завдання, структуру, плани проведення практичних і семінарських занять з курсу «Гроші та кредит», контрольні питання, практичні завдання, завдання для самостійної роботи студентів, рекомендовану основну і додаткову літературу.

Рекомендовані для студентів денної та заочної форми навчання, що вивчають курс «Гроші та кредит».

УДК 336'7'77(072)

© Слободянюк Н.О., 2017

© Донецький національний
університет економіки й торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	7
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	19
Змістовий модуль 1. Історичні аспекти розвитку грошових відносин	20
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи організації грошового обороту	21
Змістовий модуль 3. Кредитні відносини та роль інституту фінансового посередництва в розвитку економіки	24
Змістовий модуль 4. Теоретичні основи функціонування валютного ринку	27
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	29
Змістовий модуль 1. Історичні аспекти розвитку грошових відносин	30
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи організації грошового обороту	36
Змістовий модуль 3. Кредитні відносини та роль інституту фінансового посередництва в розвитку економіки	49
Змістовий модуль 4. Теоретичні основи функціонування валютного ринку	62

ВСТУП

Розвиток в Україні ринкових відносин спричинив перебудову грошово-кредитних відносин. Це насамперед стосується розвитку грошової системи і грошового обігу, кредитної і валютної систем. Економіка України, у результаті реформування грошової системи, послідовно перейшла до постійної грошової одиниці – гривні. Корінним змінам піддалася кредитна система, що тісно пов'язана з формуванням банківської системи. Але розбудова ринкової економіки України перервалася тимчасовими кризовими явищами, що вимагає якісно нових підходів до підготовки економістів та фінансистів. Глибоке розуміння проблеми грошей, грошового обігу, кредиту і кредитних відносин, банківської справи дасть змогу оволодіти спеціальністю та впевнено почувати себе на ринку праці в майбутньому.

Мета навчальної дисципліни «Гроші та кредит» полягає в формуванні у майбутніх фахівців наукового розуміння системи грошово-кредитних відносин, об'єктивних законів, принципів, методів й форм її розвитку та регулювання; набуття практичних навичок щодо застосування понять, категорій, методів та інструментів сучасної грошово-кредитної системи.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **компетенції**:

знання і розуміння:

- сутності форм та функцій грошей;
- особливостей та основних закономірностей грошово-кредитного обігу;
- сутності методів, принципів та інструментів грошово-кредитної політики;
- етапів історичного розвитку грошей та вміння формулювати власні судження при обговоренні дискусійних проблем теорії грошей;
- розуміння основної сутності міжнародних валютно-кредитних установ;
- основ організації фінансів у банківських установах, страхових компаніях та основ функціонування фінансового ринку

застосування знань і розуміння:

- уміння проводити облік операцій в фінансово-кредитних установах;
- уміння прогнозувати майбутній розвиток грошово-кредитних відносин;
- уміння визначити швидкість обігу грошей та їх фактори впливу;
- уміння аналізувати платоспроможність боржника та можливості банкрутства;
- уміння проводити науково-дослідницьку роботу, інтерпретувати одержані результати та звітувати про них;
- уміння провадити контроль за дотриманням порядку надання фінансових послуг та виконання бюджетів

формування суджень:

- здатність здійснювати фінансові, кредитні розрахункові операції, вживати заходи щодо зміцнення касової, розрахункової, платіжної дисципліни
- здатність здійснювати операції на фінансовому ринку;
- здатність самостійно обирати методи та прийоми вивчення та аналізу фінансової інформації;
- здатність презентувати результати власної роботи, наукового та практичного матеріалу; нагромадження первинної інформації для виконання закріплених посадових обов'язків.;
- здатність характеризувати макроекономічний стан розвитку національної економіки за індикаторами фінансової безпеки;
- здатність застосовувати інструменти впливу та здійснювати аналіз економічних показників розвитку національної економіки України.

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова дисципліна
Семестр	4
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	30
Практичні/ семінарські, годин	20
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	100
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3
самостійної роботи студента	7
Вид контролю	екзамен

2. Ціль та завдання дисципліни

Ціль - ознайомити студентів з відповідним методологічним та методичним апаратом з теорії грошей та кредиту, кількісної теорії грошей і сучасного монетаризму, грошового обігу, грошового ринку та грошових систем, кредитних та валютних відносин для розвитку грошової та кредитної систем.

Завдання: розкрити сутність, функцій, концепції та ролі грошей і кредиту в ринковій економіці; закономірності та специфіку функціонування грошового ринку як теоретико-методологічної бази державної монетарної політики, структуру та практичні засади функціонування грошової системи, основи побудови банківської системи та операцій банків; закономірностей розвитку і функціонування валютного ринків та напрямів співробітництва України з міжнародними фінансово-кредитними установами.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	У тому числі			
		л	п/с	лаб	срс
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Історичні аспекти розвитку грошових відносин					
Тема 1. Сутність і функції грошей	11	2	1		8
Тема 2. Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм	12	2	2		8
Разом за змістовим модулем 1	23	4	3		16
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи організації грошового обороту					
Тема 3. Грошовий оборот і грошова маса	14	4	2		8
Тема 4. Грошовий ринок	12	2	2		8
Тема 5. Грошові системи	11	2	1		8
Тема 6. Інфляція і грошові реформи	14	4	2		8
Разом за змістовим модулем 2	51	12	7		32
Змістовий модуль 3. Кредитні відносини та роль інституту фінансового посередництва в розвитку економіки					
Тема 7. Кредит у ринковій економіці	16	4	2		10
Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку	11	2	1		8
Тема 9. Центральні банки	12	2	2		8
Тема 10. Комерційні банки	12	2	2		8
Разом за змістовим модулем 3	51	10	7		34
Змістовий модуль 4. Теоретичні основи функціонування валютного ринку					
Тема 11. Валютний ринок і валютні системи	14	2	2		10
Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	11	2	1		8
Разом за змістовим модулем 4	25	4	3		18
Усього годин	150	30	20		100

4. Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар запитань і відповідей Тема 1. Сутність і функції грошей	1
2	Семінар – дискусія Тема 2. Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм	2
3	Семінар з виконанням практичних задач Тема 3. Грошовий оборот і грошова маса	2
4	Семінар – розгорнута бесіда Тема 4. Грошовий ринок	2

5	Семінар запитань і відповідей Тема 5. Грошові системи	1
6	Семінар з виконанням практичних задач Тема 6. Інфляція і грошові реформи	2
7	Семінар з виконанням практичних задач Тема 7. Кредит у ринковій економіці	2
8	Семінар – дискусія Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку	1
9	Семінар запитань і відповідей Тема 9. Центральні банки	1
10	Семінар з виконанням практичних задач Тема 10. Комерційні банки	2
11	Семінар з виконанням практичних задач Тема 11. Валютний ринок і валютні системи	2
12	Семінар – розгорнута бесіда Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	1

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Аналіз статистичних даних фінансового та грошового ринків, розрахунок валютної позиції банку, розрахунок та аналіз фінансових коефіцієнтів, які відображають прибутковість, ліквідність, ділову активність підприємств, установ з метою обґрунтування необхідності залучення кредитних ресурсів.
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Історичні аспекти розвитку грошових відносин			
Семінар запитань і відповідей Тема 1. Сутність і функції грошей	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: еволюція форм грошей, класифікація форм грошей, функції грошей Джерело [1, 9-12]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар – дискусія Тема 2.	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: загальні методологічні основи кількісної теорії грошей, «Кон'юнктурний» варіант М. І. Туган-Барановського,	Тестування, проведення дискусії, заслуховування

Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм		внесок Дж. М. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Джерело [1, 10,11,15]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	та обговорювання повідомлень
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи організації грошового обороту			
Семінар виконанням практичних задач Тема 3. Грошовий оборот і грошова маса	3 8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: форми грошового обороту та їхня характеристика, класифікація безготівкових розрахунків, особливості грошової маси в Україні, основні принципи організації готівкового і безготівкового грошових оборотів. Джерело [1, 9,10,14,17]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення величини агрегатів грошової маси, кількості грошей, необхідних для безінфляційного обігу, швидкості обігу грошей.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар розгорнута бесіда Тема 4. Грошовий ринок	– 8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: основні інститути грошового ринку, мотиви і чинники попиту на гроші, механізм формування пропозиції грошей на мікро- та макрорівнях, сутність грошово-кредитного мультиплікатора, Міжбанківська валютна біржа України та її вплив на грошовий ринок. Джерело [1, 11,12,14,22]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар запитань і відповідей Тема 5. Грошові системи	– 8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни, основні типи грошових систем та їхня еволюція, структурні елементи національної грошової системи України, системи металевго обігу (біметалізм та монометалізм), створення і розвиток грошової системи в Україні, акредитив як форма організації розрахунків, грошова реформа в Україні Джерело [1, 10,11,16]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар виконанням практичних задач Тема 6. Інфляція і грошові реформи	3 8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: особливості інфляції на сучасному етапі, соціально-економічні наслідки інфляції, «шокова терапія», порядок проведення грошових реформ Джерело [1, 9-11,22]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом розрахунку базисних та ланцюгових індексів інфляції за звітний рік, визначення темпу інфляції, використовуючи «правило величини 70», визначення кількості років, необхідних для подвоєння рівня цін	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Змістовий модуль 3. Кредитні відносини та роль інституту фінансового посередництва в розвитку економіки			
Семінар виконанням практичних задач Тема 7. Кредит у ринковій	3 10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: функції кредиту та їх особливості, види забезпечення кредитів, різниця між банківським і комерційним кредитом, кредитоспроможність клієнта, роль кредиту у сфері грошового обороту, споживчий кредит в Україні. Джерело [1, 10,12,21,22]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань

економіці		3. Самоперевірка знань шляхом розрахунку відсотків за користування позикою, суми вкладу з відсотками, реальний дохід вкладника з точки зору купівельної спроможності, розрахунку суми до погашення при різних способах нарахування %: 1) звичайні відсотки з точним числом днів;2) звичайні відсотки з приблизним числом днів;3) точний відсоток з точним числом днів, складання графіку обслуговування боргу.	
Семінар – дискусія	8.	8	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку			
Семінар запитань і відповідей	9.	8	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Тема 9. Центральні банки			
Семінар виконанням практичних задач	10.	8	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Тема 10. Комерційні банки			
Змістовий модуль 4. Теоретичні основи функціонування валютного ринку			
Семінар виконанням практичних задач	11.	10	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Тема 11. Валютний ринок і валютні системи			
Семінар розгорнута бесіда	12.	8	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Тема 12. Міжнародні валютно-			

кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною		Міжамериканський банк розвитку (МаБР), Африканський банк розвитку (АфБР), Азіатський банк розвитку (АзБР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Чорноморський банк торгівлі і розвитку (ЧБТР). Джерело [1, 11,12,16,18]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	
--	--	---	--

7. Результати навчання

1	Знання особливостей та основних закономірностей грошово-кредитного обігу
2	Знання сутності методів, принципів та інструментів грошово-кредитної політики
3	Знання етапів історичного розвитку грошей та вміння формулювати власні судження при обговоренні дискусійних проблем теорії грошей
4	Здатність оцінювати ефективність монетарної політики на сучасному етапі розвитку економіки
5	Здатність прогнозувати майбутній розвиток грошово-кредитних відносин
6	Здатність визначити сутність грошей, ідентифікувати форми вартості
7	Здатність до формування платіжних документів.
8	Здатність визначити швидкість обігу грошей та їх фактори впливу
9	Здатність аналізувати платоспроможність боржника та можливості банкрутства
10	Розуміння основної сутності міжнародних валютно-кредитних установ.
11	Здатність проаналізувати форми співробітництва міжнародних валютно-кредитних установ з Україною.
12	Здатність здійснювати фінансові, кредитні розрахункові операції, вживати заходи щодо зміцнення касової, розрахункової, платіжної дисципліни.

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: протягом семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1. Історичні аспекти розвитку грошових відносин						
Тема 1	2		1			3
Тема 2	2		1			3
Разом змістовий модуль 1	4	-	2	-	-	6
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи організації грошового обороту						
Тема 1		3				3
Тема 2	1		2			3
Тема 3	1		2			3
Тема 4		3				3
Разом змістовий модуль 2	2	6	4	-	5	17
Змістовий модуль 3. Кредитні відносини та роль інституту фінансового посередництва в розвитку економіки						
Тема 1	1	3				4
Тема 2	2		2			4
Тема 3	2		2			4
Тема 4	1	2				3
Разом змістовий модуль 3	6	5	4	3	-	18
Змістовий модуль 4. Теоретичні основи функціонування валютного ринку						
Тема 1		2				2
Тема 2	1		2			3
Разом змістовий модуль 4	1	2	2	-	5	10
Разом						50

Оцінювання студентів при проведенні екзамену з використанням комп'ютерної програми «TestXPro»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:

0-40 балів - теоретична частина (тестування);

0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань).

Оцінювання тестових завдань (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання теоретичної частини екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання практичної частини (1 розрахункове завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Оцінювання студентів при проведенні екзамену без використання комп'ютерної програми «MyTest»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:

0-40 балів - теоретична частина (тестування);

0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань). Оцінювання *тестових завдань* (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі підрахунку кількості правильних тестів. Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання **практичної частини** (1 розрахункове завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Комплекти індивідуальних завдань.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Базова

1. Слободянюк Н.О. Гроші і кредит [Текст] : конспект лекцій / Н.О. Слободянюк // ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2017. – 131 с.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р., № 2121-III // Уряд, кур'єр. — 2001. — № 8. — 17 січ.
3. Закон України “Про Національний банк України”: Затв. постановою ВРУ № 679–14 від 20.05.1999 // Відомості ВРУ. — 1999. — № 29. — С. 238.
4. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Затв. постановою Правління НБУ № 22 від 21.01.2004 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2006. — № 9.
5. Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті : Інструкція. Затверджена Постановою Правління НБУ від 18.12.1998 р. № 527 // Законодавчі і нормативні акти із банківської діяльності, 1998. – № 2. – С. 4–10.
6. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Затв. постановою Правління НБУ № 637 від 15.12.2004 // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2005. — № 3.
7. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізев О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.
8. Кузьмін В. В.Історія грошей[текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Кузьмін, О.П. Зикова; Херсон. економіко -правовий ін-т.-К.: Центр навчальної літератури , 2006.-176с.
9. Колодізев О. М. Гроші та кредит : навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни / О. М. Колодізев, О. П. Яременко. – Х. : ІНЖЕК, 2004. – 153 с.
10. Гроші та кредит / за ред. М. Савлука. — К.: КНЄУ, 2001. — 614 с.
11. Щетинін А. Г. Гроші та кредит : підручник / А. Г. Щетинін. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.

Допоміжна

12. Савлук М. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посіб. / О. І. Береславська, О. М. Наконечний, М. Г. Пясецька та ін.; За ред. М. І. Савлука.— К.: КНЕУ, 2002.— 393 с
13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л. Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.
14. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник для екон. спец. вищ. закладів освіти / Василик О. Д. – К. : ТОВ "НІОС", 2000. – 416 с.
15. Финансы, денежное обращение и кредит : учебник ; под ред. проф. Самсонова. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 448 с.

16. Хенни ван Грюнинг. Анализ финансовых рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском / Хенни ван Грюнинг, Соня Брайович ; пер.с англ. И. Г. Минервич, И. В. Крысина. – М. : Изд. "Весь мир", 2007. – 304 с.
17. Історія грошей і банківництва: підручник / За ред. С.К. Реверчука. - К. : Атіка, 2004. - 340 с.
18. Банківська діяльність (вітчизняний та зарубіжний досвід): навчальний посібник / С.М. Лаптев, М.П. Денисенко, В.Г. Кабанов, О.С. Любунь ; Університет економіки та права "КРОК". - К. : ВД "Професіонал", 2004. - 320 с.

Інформаційні ресурси

19. Матеріали офіційного сайту Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
20. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
21. Сайт законодавчої бази [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>
22. Сайт статистичної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cta@gou.ua>
23. Про організацію емісійно-касової роботи в установах банків України (зі змінами та доповненнями) : Інструкція НБУ № 1. Затверджена Постановою Правління НБУ від 07.07.1994 р. № 129 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http // www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua), Kiev.ua.
24. Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків : Інструкція. Затверджена Постановою Правління НБУ від 14.04.1998 р. № 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua), Kiev.ua.

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГРОШОВИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Сутність і функції грошей

Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Історія виникнення грошей.
2. Сутність грошей та їх походження.
3. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.
4. Форми грошей. Характеристика різних форм грошей та їх еволюція.
5. Натурально- речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від товарів до благородних металів.
6. Функції грошей. Поняття функцій грошей та їх еволюція.
7. Характеристика функції міри вартості, функції засобу обігу, функції засобу платежу, функції засобу нагромадження, функції світових грошей.

2. Індивідуальне тестування.

3. Понятійний диктант.

Тема 2. Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм

Семінар – дискусія

План заняття:

1. Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Основні теорії грошей та їх представники.
2. Характеристика теорії виникнення та розвитку грошових відносин.
3. Основні аспекти класичної кількісної теорії грошей.
4. Особливості кількісної теорії грошей та її Кембріджського варіанта.
5. Сутність монетаристської теорії.
6. Монетаризм – політика оздоровлення економіки і боротьби з інфляцією.
7. Характеристика сучасної монетаристської теорії. Цілі монетарної політики.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ

Тема 3. Грошовий оборот і грошова маса Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. *Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Сутність та структура грошового обороту.
2. Поняття грошовий оборот як процес руху грошей.
3. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту.
4. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту.
5. Грошовий потік та критерії класифікації грошових потоків.
6. Характеристика основних видів грошових потоків.
7. Структура грошового обороту.
8. Грошова маса та характеристика грошових агрегатів.
9. Сутність грошової маси.
10. Фактори, що визначають швидкість обігу та її вплив на масу і стабільність грошей.
11. Закон кількості грошей, необхідних для обороту.

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Практичні завдання.*

Задача 1. Обсяг виробництва збільшився на 6%, грошова маса - на 24%, швидкість обігу грошей - на 10%. Як змінився середній рівень цін? Зробіть економічно обґрунтовані висновки.

Задача 2. Згрупуйте наведені дані згідно грошових агрегатів і визначте їх величину:

- а) банкноти та монети в касах банків – 22 млн.гр.одн;
 - б) рахунки до запитання – 78 млн.гр.одн;
 - в) резерви банків в НБУ – 15 млн.гр.одн;
 - г) валютні заощадження підприємств – 13 млн.гр.одн;
 - д) банкноти та монети в обігу – 143 млн.гр.одн;
 - е) кошти на платіжних картках – 6 млрд.гр.одн.;
 - ж) строкові вклади в комерційних банках – 95 млн.гр.одн.;
 - з) вклади за довірчими операціями – 10 млн.гр.одн.;
 - і) кошти на розрахункових рахунках підприємств – 45 млн.гр.одн.
- Визначте показник грошової бази.

Тема 4. Грошовий ринок
Семінар – розгорнута бесіда
План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність грошового ринку, інституційна модель грошового ринку.
2. Попит на гроші, фактори, що визначають зміну попиту на гроші.
3. Пропозиція грошей, фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.
4. Графічна модель грошового ринку, рівновага на грошовому ринку та процент.
5. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.
6. Місце і роль грошового ринку в системі ринкових відносин.
7. Характеристика та операції міжбанківського ринку

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

Тема 5. Грошові системи
Семінар запитань і відповідей
План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Поняття та елементи грошової системи.
2. Формування грошової системи (найменування грошової одиниці; масштаб цін; валютний курс; види готівкових грошових знаків, які мають закону платіжну силу; регламентація безготівкового обороту; державний апарат, який здійснює регулювання грошового обороту).
3. Еволюція грошових систем.
4. Характеристика типів грошових систем. Особливості грошової системи ринкового і неринкового типу.
5. Характеристика біметалізму та монометалізму.
6. Сутність золотомонетного, золото зливкового і золотодевізного стандартів.
7. Характеристика системи паперово-грошового обігу.
8. Форми безготівкового розрахунків.
9. Характеристика основних розрахункових документів при безготівкових розрахунках (платіжне доручення, платіжна вимога-доручення,

чек, акредитив, вексель).

10. Характеристика етапів розвитку грошової системи в Україні.

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Понятійний диктант.*

Тема 6. Інфляція та грошові реформи
Семінар з виконанням практичних задач
План заняття:

1. *Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Сутність, причини, види й типи інфляції.
 2. Характеристика інфляції і особливості сучасної інфляції.
 3. Сутність причини інфляції і їх теорії (теорія інфляційного попиту, теорія інфляційного розриву, теорія інфляції витрат, монетаристська теорія).
 4. Характеристика типів інфляції (повзуча, помірна, галопуюча, гіперінфляція, суперінфляція).
 5. Вимірювання інфляції. Характеристика показників вимірювання інфляції за допомогою індексів цін (індекс споживчих цін; індекс цін на засоби виробництва; індекс цін ВВП, або дефлятор ВВП; загальний індекс інфляції).
 6. Наслідки інфляції та антиінфляційна політика.
 7. Вплив інфляції на економіку країни.
 8. Характеристика методів подолання інфляції (нуліфікація, реставрація, девальвація, деномінація).
 9. Сутність антиінфляційної політики (дефляційна політика та політика доходів).
 10. Характеристика варіантів антиінфляційної політики.
 11. Грошові реформи та методи проведення їх.
 12. Класифікація грошових реформ (формального типу; конфіскаційного типу; паралельного або консервативного типу).
 13. Сутність грошової реформи в Україні.
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Практичні завдання.*

Задача 1. У 2016 р. ВВП у цінах 2014 р. склав 200 млрд. грн., а в 2014 р. у цінах цього ж року - 250 млрд. грн. У 2015 р. темп зростання ВВП у поточних цінах по відношенню до попереднього року дорівнював 1,05, а в 2012 р. - 1,2. Річний рівень інфляції в 2014 р. склав ПО %. Визначити рівень інфляції у 2013 р.

Задача 2. Інфляція становить 5 % на місяць. Розрахуйте, яку частину зарплата в середньому "з'їдає" інфляція за умов затримки заробітної плати на десять днів.

Задача 3. Розрахуйте номінальну процентну ставку за формулою Фішера, якщо: ціни в базовому періоді були на 20 % менші, ніж у поточному. Реальна процентна ставка складає 0,5 темпу інфляції у поточному періоді.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ ТА РОЛЬ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Тема 7. Кредит у ринковій економіці Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Необхідність та сутність кредиту.
2. Економічна передумова існування кредиту.
3. Характеристика основних причин, джерел, необхідності і сутності кредиту.
4. Характеристика та ознаки кредитних відносин.
5. Характеристика учасників кредитних відносин.
6. Роль кредиту в умовах ринкової економіки.
7. Сутність впливу кредиту на безперервність процесів виробництва і реалізації продукції.
8. Роль кредиту в розширенні виробництва.
9. Сутність регулювання грошової маси в обороті.

2. Індивідуальне тестування.

3. Практичні завдання.

Задача 1. Кредит в розмірі 500 грн. було взято 12.04. поточного року з терміном погашення 10.06. поточного року за ставкою 20% річних. Визначити суму нарахованих процентів за англійським методом.

Задача 2. Громадянин Левченко С.В. отримав 15 травня у ПАТ АБ "Приватбанк" споживчий кредит на придбання будівельних матеріалів в сумі 35 000 грн. з 15 травня по 15 листопада поточного року під 24% річних. Останній строк сплати процентів повинен співпасти з днем повернення кредиту. Пояснити механізм щомісячного стягнення процентів в процесі

банківського кредитування. Розрахувати загальну суму кредиту, що підлягає поверненню в банк, якщо борг було повернено 22 листопада поточного року. Кредит не було пролонговано.

Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку

Семінар – дискусія

План заняття:

1. Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність та функції фінансового посередництва.
2. Загальні ознаки фінансового посередництва, його еволюція.
3. Функції фінансового посередництва.
4. Фінансово-кредитна система та характеристика її елементів.
5. Поняття і структура фінансово-кредитної системи.
6. Банківські інститути.
7. Основні види небанківських фінансових інститутів та їх розвиток в Україні.
8. Роль та становлення страхові компаній в Україні.
9. Аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів України.
10. Діяльність інвестиційних компаній в Україні.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

Тема 9. Центральні банки

Семінар запитань і відповідей

План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Загальна характеристика центральних банків.
2. Центральний банк – головна ланка банківської та кредитної системи.
3. Сутність центральних банків (збереження стабільності національної грошової одиниці; професійний нагляд та координація діяльності банківської системи).
4. Функції центральних банків.
5. Характеристика основних функцій центрального банку.
6. Центральні банк – це органи державного регулювання економіки.

7. Основні функції і організаційна структура НБУ.
8. Зміст грошово-кредитної політики НБУ.
9. Характеристика інструментів монетарної політики.

2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Понятійний диктант.*

Тема 10. Комерційні банки

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. *Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Еволюція і розвиток банків в Україні.
2. Сутність поняття "банк". Функції банків.
3. Формування нової банківської системи України.
4. Класифікація та характеристика банків.
5. Роль міжбанківських об'єднань у кредитних операціях.
6. Операції банків.
7. Характеристика операцій відповідно Закону України "Про банки і банківську діяльність".
8. Структура ресурсів банку.
9. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів.
10. Банківські послуги.
11. Пасивні операції банків.
12. Активні операції банків.

2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Практичні завдання.*

Задача 1. Агропромисловий комплекс "Промінь" отримав кредит 100 000 грн на 6 місяців під 18 %, застава великої рогатої худоби вартістю 420 900. Знайти суму компенсації з держбюджету. Чи достатньо забезпечення для того, щоб банківська установа уникнула формування резерву? Облікова ставка НБУ 10 %.

Задача 2. Побудуйте графік погашення позички, яка надається судновласнику з відстроченням виплат основного боргу, якщо ціна судна 100 млн дол., акціонерний капітал складає 40 % від загальної ціни, відповідно позичка – 60 %, термін позички 6,5 років, відстрочення 2 роки. Фіксований банківський відсоток 12 %.

Задача 3. У кредитному портфелі банківської установи є позичка, надана підприємству агропромислового комплексу, в сумі 450 000 грн. Мета надання кредиту – закупівля сільгосптехніки (комбайна). Підприємство

закупило техніку, але не впоралося з ефективною організацією сільсько-господарських робіт. Кредит віднесено на рахунок прострочених 2 місяці тому. Забезпечення кредиту – придбана за його рахунок сільгосптехніка. Які дії може вчинити банківська установа для позбавлення простроченого кредиту? Вкажіть можливі варіанти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Тема 11. Валютний ринок і валютні системи Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. *Обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Основні риси валютних відносин і валютних систем.
 2. Характер зв'язку між суспільним відтворенням, міжнародними економічними і валютними відносинами.
 3. Світова валютна система вільної конкуренції як сукупність валютних систем окремих елементів країн.
 4. Основні риси світової валютної системи.
 5. Валютний курс як економічна категорія.
 6. Сутність та цілі валютного курсу.
 7. Монетарний і золотий паритет.
 8. Роль СПЗ, ЕКЮ і ЄВРО у сучасній валютній системі.
 9. Валютна політика і форми валютної політики.
 10. Поняття основних форм валютної політики (дисконтна, девізна) та її різновиди.
 11. Характеристика валютних ринків.
 12. Валютний ринок: поняття, види, функції.
 13. Котирування іноземних валют: поняття, методи, особливості котирування на міжнародному ринку.
 14. Класифікація валютних операцій.
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Практичні завдання.*

Задача 1. Припустимо, що американський долар котирувався в Монреалі проти канадського долара за курсом 1 дол. США=1,19 дол. Канади. Визначте котирування канадського долара в Сан-Франциско при збереженні одного і того ж курсового співвідношення на цих валютних ринках.

Задача 2. Визначити форвардний курс через 3 місяці 20 днів, якщо спот-курс USD/CHF = 2,1030 – 2,1150, своп-ставки на 3 місяці 120-130, а на 4 місяці 170- 190.

Задача 3. Трейдер купує 500 єврооблігацій на вторинному ринку за ціною 89, кожна облігація має номінальну вартість 1000 дол. та 9%-ний купон. У день розрахунку за угодою з дня останньої виплати процентів пройшло 186 днів. Яку суму заплатить трейдер за облігації?

**Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми
їх співробітництва з Україною
Семінар – розгорнута бесіда
План заняття:**

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

- 1. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні.*
- 2. Світовий банк як група кредитно-фінансових установ.*
- 3. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції.*
- 4. Європейський банк реконструкції та розвитку.*
- 5. Банк міжнародних розрахунків.*

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ГРОШОВИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Сутність і функції грошей

Форми контролю: усне опитування, понятійний диктант, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. У чому полягають основні відмінності між раціоналістичною та еволюційною концепціями походження грошей?
 2. Як ринок впливав на розвиток форм грошей?
 3. На якому етапі розвитку форм грошей відчутна роль держави?
 4. Як ви розумієте коригувальну роль держави?
 5. Наведіть основні аргументи, які свідчать, що ринок - основний творець грошей.
 6. Як ви розумієте суть грошей?
 7. Якими рисами можна охарактеризувати специфічність товару-гроші
 8. У чому полягає ліквідність грошей?
 9. Охарактеризуйте портфельний підхід до визначення суті грошей.
 10. У чому основні відмінності двох понять - "гроші як гроші" та "гроші як капітал"?
 11. Через які функції реалізують себе "гроші як гроші" та "гроші як капітал"?
 12. У чому полягають основні відмінності грошового обміну товарів над бартером?
3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. В економічній теорії виділяють такі концепції походження грошей:

- А. трансакційна;
- Б. раціоналістична;
- В. еволюційна;
- Г. монетаристська

2. Яке з поданих тверджень правильне:

- А. гроші — це кристалізація мінової вартості;
- Б. гроші — загальний товар-еквівалент;
- В. гроші — продукт згоди людей;
- Г. гроші — все назване.

3. Ліквідність:

- А. здатність грошей брати участь у негайній купівлі товарів (робіт, послуг);
- Б. можливість грошей слугувати засобом платежу;
- В. можливість грошей бути засобом накопичення;
- Г. вірні відповіді А і Б.

4. До електронних грошей належать:

- А. кредитні картки;
- Б. картки для банкоматів;
- В. дебетові картки;
- Г. всі відповіді вірні.

5. Формами вартості грошей є:

- А. грошова;
- Б. загальна;
- В. розгорнута;
- Г. всі відповіді вірні.

6. Беззаперечність векселя означає:

- А. що зазначена в ньому сума боргу може бути стягнута через суд у випадку відмови боржника від його погашення;
- Б. що причина видачі векселя в ньому не зазначена;
- В. можливість його обліку в банку;
- Г. його вільний обмін на грошові кошти.

7. Що таке "кредитні гроші":

- А. гроші, випущені державою для покриття своїх потреб, що фінансуються з бюджету;
- Б. будь-які неповноцінні гроші;
- В. гроші, що виникають як заміщення майнових боргових зобов'язань приватних осіб і держави;
- Г. гроші, що емітуються банками для фінансування бюджетного дефіциту.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-

во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с.

2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>

3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-те вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінене і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.

6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізев О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с. Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.

7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.

9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.

10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.

11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.

12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.

13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 2. Кількісна теорія грошей та сучасний монетаризм

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. Охарактеризуйте ранню кількісну теорію грошей.
 2. Проаналізуйте рівняння обміну І. Фішера.
 3. Порівняйте рівняння обміну Фішера з кембріджським рівнянням.
 4. У чому новизна підходу Дж. М. Кейнса до аналізу грошей?
 5. У чому полягають подібність і відмінність в аналізі грошей Кейнса і Фрідмена?
 6. Які основні риси ранньої металістичної теорії грошей, в чому її помилки?
 7. Які основні положення і недоліки номіналістичної теорії грошей?
 8. Що являє собою сучасний монетаризм?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

- 1. Теорія, яка проголошує гроші як абстрактні рахункові одиниці, ототожнює грошовий обіг з товарним обміном, ціни змінюються пропорційно зміні кількості грошей, в обігу перебувають усі гроші, вартість грошей визначається в процесі обміну, називається теорією:**
 - а) трудової вартості;
 - б) маржиналізму;
 - в) кількісною;
 - г) номіналістичною.

- 2. «Трансакційна версія» кількісної теорії грошей ґрунтується на:**
 - а) рівнянні А. Пігу;
 - б) «рівнянні обміну»;
 - в) рівнянні І. Фішера;
 - г) рівнянні Дж. Кейнса.

- 3. Представники металістичної теорії грошей ототожнюють грошовий обіг з:**
 - а) золотом та сріблом;
 - б) паперовими грошима;
 - в) кредитними грошима;
 - г) «квазі-грошима».

- 4. Прихильниками металістичної теорії є:**
 - а) У. Стаффорд;
 - б) Т. Мен;
 - в) А. Монкретьєн;

г) К.Маркс.

5. Правило «монетаристів» стверджує, що пропозиція грошей має зростати темпами, що відповідають:

- а) темпові зростання цін;
- б) темпові зростання рівня відсоткової ставки;
- в) темпові зростання швидкості обігу грошей;
- г) потенційному темпові зростання реального ВВП.

6. Математичне обґрунтування постулатів класичної кількісної теорії зробив:

- а) Д. Юм;
- б) І. Фішер;
- в) М. Фрідман;
- г) М. Кейнс

7. Туган-Барановський М. І. вперше довів, що вплив кількості грошей на ціни товарів здійснюється:

- а) через зміну суспільного попиту на товари;
- б) через зміну дисконтного процента;
- в) через зміну інфляційних очікувань;
- г) за всіма трьома напрямками

8. Економісти кейнсіанської школи вважають, що грошово-кредитна політика повинна використовуватись в першу чергу для:

- а) фінансування дефіциту державного бюджету;
- б) контролю за динамікою процентної ставки;
- в) контролю за динамікою грошової пропозиції;
- г) сприяти стабілізації банківської системи.

9. Стабілізація ринкової економіки, за думкою монетаристів, потребує:

- а) встановлення контролю за цінами;
- б) проведення дискреційної фіскальної політики;
- в) проведення дискреційної монетарної політики;
- г) реалізацію монетарного правила

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію за темами:

- 5.1. Трансакційний варіант кількісної теорії грошей.
- 5.2. Кембриджська версія кількісної теорії грошей.
- 5.3. Вклад Дж. Кейнса у розробку кількісної теорії грошей.
- 5.4. Монетаризм та його сучасне застосування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с.
2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>
3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінєне і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.
6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодїзєв О.М., Колєснїченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.
7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.
- 9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.
10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.
11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.
12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.
13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОШОВОГО ОБОРОТУ

Тема 3. Грошовий оборот і грошова маса

Форми контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. Що таке грошовий обіг? Які особливості грошового обігу на мікро- і макрорівнях?
 2. Назвіть суб'єкти грошового обігу.
 3. Які основні ринки взаємопов'язуються грошовим обігом?
 4. Охарактеризуйте схему грошового обігу.
 5. Що таке грошовий потік? Чим відрізняються поняття грошового потоку і грошового обігу?
 6. Назвіть вхідні та вихідні потоки секторів "фірми" і "домашні господарства", як вони балансуються?
 7. Які два потоки в грошовому обігу рівновеликі і повинні балансуватися?
 8. Як забезпечується збалансування грошових потоків за умов чистого імпорту? А за умов чистого експорту?
 9. Назвіть потоки втрат та потоки ін'єкцій. Поясніть, чому сума "ін'єкцій" повинна дорівнювати сумі "витрат".
 10. З яких секторів складається грошовий обіг, які між ними відмінності?
 11. Які переваги та недоліки безготівкового обігу?
 12. Дайте характеристику поняття "грошова маса".
 13. Що таке грошові агрегати? На яких принципах вони формуються?
 14. Які грошові агрегати визначає НБУ?
 15. Який грошовий агрегат найкраще відображає функцію грошей як засобу обігу?
3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Як називається специфічний показник грошової маси, що характеризує певний набір її елементів залежно від їх ліквідності?

- а) грошовий показник;
- б) агрегат;

- в) грошовий агрегат;
- г) ліквідний агрегат.

2. Яка кількість грошових агрегатів використовується для цілей аналізу в статистичній практиці України?

- а) дев'ять;
- б) три;
- в) чотири;
- г) вісім.

3. Складова грошової маси M_0 в Україні включає?

- а) гроші поза банками;
- б) гроші поза банками і на рахунках до запитання;
- в) тільки гроші на рахунках до запитання;
- г) готівкові гроші в касах банків.

4. Складова грошової маси – грошова база – в Україні включає:

- а) гроші поза банками;
- б) гроші поза банками і на рахунках до запитання;
- в) тільки гроші на рахунках до запитання;
- г) готівкові гроші в касах банків та поза банками.

5. Як називається процес безперервного руху грошей між суб'єктами економічних відносин?

- а) інфляція;
- б) девальвація;
- в) грошовий оборот;
- г) грошовий обіг.

6. Який показник грошової маси враховує суми резервів комерційних банків на їхніх кореспондентських рахунках у центральному банку?

- а) грошова база;
- б) M_3 ;
- в) M_2 ;
- г) M_0 .

7. Сукупність запасів грошей у всіх їх формах, які перебувають у роз- порядженні суб'єктів грошового обороту в певний момент – це:

- а) грошова маса;
- б) грошова база;
- в) грошовий агрегат;
- г) грошовий мультиплікатор.

8. Швидкість обігу грошей обернено пропорційна:

- а) обсягу маси грошей;
- б) грошовій базі;
- в) обсягу виготовленого національного продукту;
- г) сумі продажів товарів та послуг у кредит.

9. Грошовий оборот – це:

- а) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функції засобу обігу;
- б) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функції засобу платежу;
- в) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у функціях засобу обігу й платежу;
- г) процес безперервного руху грошей між суб'єктами у всіх функціях

10. Який грошовий агрегат називають "вузькі гроші"?

- а) M0;
- б) M1;
- в) M2;
- г) M3.

4. Завдання

4.1. Порівняйте фактичну швидкість обіговості грошей у наявному грошовому обігу з ідеальним значенням, якщо середня грошова маса за звітний період, розрахована за агрегатом M1, становить: $M_0 = 110$ млрд грн, сума поточних рахунків у комерційних банках становить 10% від M_0 , депозити до запитання — 70 млрд грн, середній розмір грошових надходжень у каси банків — 3,8 млрд грн, сума видатків — 65% розміру надходжень. Ідеальне значення швидкості обігу грошей — 1.

4.2. Розрахуйте величину агрегатів грошової маси України, якщо: — готівка поза банками — 145 млрд грн; — готівка в касах юридичних осіб — 46 млрд грн; — депозити до запитання — 89 млрд грн; — строкові вклади — 149 млрд грн; — валютні заощадження — 107 млрд грн; — кошти за трастовими операціями — 10 млрд грн; — вартість облігацій державного займу — 5,3 млрд грн

4.3. Визначте, як зміниться номінальний обсяг ВВП, якщо швидкість обігу грошей становить 1,84 оборотів і залишається незмінною, а грошова пропозиція зросте з 300 до 431 млрд грн.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..
2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>
3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінєне і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.
6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізєв О.М., Колєснїченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.
7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.
- 9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.
10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.
11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.
12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.
13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 4. Грошовий ринок

Форми контролю: усне опитування, понятійний диктант, індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. У чому полягає суть грошового ринку?
2. Назвіть основні інститути грошового ринку.
3. Яка роль грошового ринку в економіці?
4. Назвіть елементи грошового ринку.
5. Дайте визначення облікового ринку.
6. Чому облікові ставки цього ринку визначаються ставкою Центрального банку?
7. Дайте характеристику цінним паперам, які перебувають в обігу на обліковому ринку.
8. В якій формі залучаються і розміщуються вільні ресурси кредитних інститутів на міжбанківському ринку?
9. Чому комерційні банки використовують у своїй діяльності міжбанківські депозити?
10. Яку роль у становленні ринкової економіки України відіграють засоби міжбанківського ринку?
11. Розкрийте мотиви і чинники попиту на гроші.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Головною функцією грошового ринку є:

- а) балансування попиту та пропозиції грошей;
- б) купівля валюти;
- в) формування ринкового рівня процента;
- г) усі відповіді правильні.

2. Складова грошового обороту, яка є механізмом перерозподілу грошових коштів між секторами і суб'єктами економіки, – це:

- а) ринок цінних паперів;
- б) грошовий ринок;
- в) валютний ринок;
- г) ринок праці.

3. Назвіть види фінансових посередників, які можуть діяти в секторі опосередкованого фінансування грошового ринку:

- а) пенсійні фонди;
- б) будівельні організації;
- в) профспілкові комітети;
- г) банки.

4. Як називається запас грошей, який прагнуть мати у своєму розпорядженні економічні суб'єкти на певний момент:

- а) пропозиція грошей;
- б) грошова база;
- в) кредит;
- г) попит на гроші?

5. Як називається певний запас грошей, який на даний час є вільним в усіх економічних суб'єктів та може бути спрямований в оборот:

- а) пропозиція грошей;
- б) грошова база;
- в) кредит;
- г) попит на гроші?

6. За інституційними ознаками грошових потоків у складі грошового ринку можна виокремити:

- а) фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок цінних паперів;
- б) фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ;
- в) фондовий ринок, ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів;
- г) валютний ринок, ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів.

7. На якому з видів ринків купуються грошові кошти на короткий строк (до одного року):

- а) на ринку капіталів;
- б) на ринку грошей;
- в) на ринку позичкових зобов'язань;
- г) на ринку цінних паперів?

8. На якому з видів ринків купуються грошові кошти на тривалий строк (більше одного року):

- а) на ринку капіталів;
- б) на ринку грошей;
- в) на ринку позичкових зобов'язань;
- г) на ринку цінних паперів?

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДОНУЕТ], 2017. – 131 с..
2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>
3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінене і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.
6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізєв О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.
7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.
- 9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.
10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.
11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.
12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.
13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 5. Грошові системи

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. У чому суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі?
 2. Які основні типи грошових систем ви знаєте?
 3. Які особливості процесу запровадження національної валюти України?
 4. Місце і роль центрального банку в державному регулюванні грошової сфери.
 5. У чому суть грошово-кредитної політики?
 6. Розкрийте зміст стратегічних, проміжних і тактичних цілей грошово-кредитної політики.
 7. У чому полягає зміст операцій на відкритому ринку?
 8. Як здійснюється регулювання грошової сфери за допомогою зміни обов'язкових резервів?
 9. Як впливає облікова політика на грошову сферу?
 10. Які основні джерела покриття дефіциту державного бюджету?
 11. Сеньйораж і монетизація дефіциту державного бюджету.
 12. Поясніть суть інфляції і проаналізуйте форми її вияву та основні причини виникнення

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Грошова система – це:

- а) види державних грошових знаків;
- б) форма організації грошового обігу;
- в) сукупність грошей у всіх функціях, які вони виконують;
- г) сума всіх грошей, що обертаються в національній економіці.

2. Елементами грошової системи є:

- а) найменування грошової одиниці, види грошових знаків;
- б) масштаб цін, купюрність грошових знаків;
- в) регламентація безготівкових грошових розрахунків;
- г) регламентація режиму банківського процента, регламентація готівкового грошового обороту.

3. Органами, що регулюють грошовий оборот, є:

- а) центральний банк;
- б) Міністерство економіки;
- в) Міністерство фінансів;
- г) комерційні банки

4. Який тип грошової системи існував першим:

- а) монометалізм;
- б) паперово-грошова система;
- в) біметалізм;
- г) кредитно-грошова система?

5. Держава ставить перед грошовою системою такі завдання:

- а) забезпечити бездефіцитність державного бюджету;
- б) не допускати знецінення грошової одиниці;
- в) забезпечити розширення чи скорочення грошової маси в обігу залежно від потреб економіки;
- г) мінімізувати витрати обігу всієї маси грошей.

6. Які із зазначених економічних інститутів не є обов'язковими елементами грошової системи сучасної ринкової економіки:

- а) порядок обміну національної валюти на іноземну;
- б) умови безготівкового грошового обігу;
- в) форми грошей;
- г) умови обміну грошей на золото?

7. Які елементи не належать до грошової системи:

- а) грошова одиниця країни;
- б) масштаб цін;
- в) регламентація безготівкового обігу;
- г) немає правильної відповіді?

8. Монометалізм — це:

- а) грошова система, за якої тільки один вид металу виконує роль грошей;
- б) еластичність грошового обігу;
- в) оптимальна структура виробництва;
- г) оперативне та ефективне регулювання грошової маси в країні відповідно до потреб грошового обігу.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію за темами:

5.1. Грошова система Київської Русі.

- 5.2. Грошова система Російської імперії.
- 5.3. Грошова система СРСР.
- 5.4. Грошова система України та її розвиток.
- 5.5. Грошова реформа в Україні.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..
2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>
3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-те вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінене і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.
6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізев О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с. Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.
7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.
- 9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.
10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.
11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.
12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.]-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN

978-966-351-192-4.

13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 6. Інфляція та грошові реформи

Форми контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. Основні причини (фактори) інфляції, їхня класифікація.
 2. Характеристика форм та видів інфляції.
 3. Особливості інфляції на сучасному етапі.
 4. Антиінфляційна політика: мета і форми проведення її.
 5. Як проявляється інфляція в умовах адміністративно-командної економіки і в умовах ринкових відносин?
 6. Які соціально-економічні наслідки інфляції?
 7. Назвіть особливості інфляції в Україні.
 8. Який вплив на інфляційні процеси в Україні здійснила грошово-кредитна політика держави?
 9. Що таке «шокова терапія»? Наведіть приклади.
 10. Сутність грошових реформ.
 11. Порядок проведення грошових реформ.
3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Інфляція витрат зумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

2. Інфляційний розрив зумовлюється:

- а) зростанням сукупного попиту в умовах неповної зайнятості;
- б) зростанням сукупного попиту в умовах, які наближаються до повної зайнятості;
- в) зростанням сукупного попиту в умовах повної зайнятості;
- г) усі відповіді правильні.

3. Безпосередній вплив на пропозицію грошей мають:

- а) ЦБ;
- б) комерційні банки;
- в) уряд;
- г) рахункова палата України.

4. Інфляція витрат обумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

5. Інфляційний розрив обумовлюється:

- а) зростанням сукупного попиту в умовах неповної зайнятості;
- б) зростанням сукупного попиту в умовах, які наближаються до повної зайнятості;
- в) зростанням сукупного попиту в умовах повної зайнятості;
- г) усі відповіді правильні.

6. Більша крутизна кривої Філіпса у довгостроковому періоді порівняно з короткостроковим свідчить про те, що:

- а) у короткостроковому періоді спостерігається більш тісний зв'язок інфляції та безробіття;
- б) у короткостроковому періоді відсутній зв'язок інфляції та безробіття;
- в) зв'язок між інфляцією та безробіттям існує лише у довгостроковому періоді;
- г) у довгостроковому періоді відсутній зв'язок рівня ставки процента і безробіття.

7. Згідно з поглядами Мілтона Фрідмена:

- а) у короткостроковому періоді відсутній зв'язок між рівнем ставки процента та інвестиційними витратами;
- б) зростання грошової пропозиції не викликає інфляції;
- в) зв'язок між рівнем інфляції та безробіттям у довгостроковому періоді відсутній;
- г) фіскальна політика впливає на економіку відчутніше, ніж кредитно-грошова політика.

8. Інфляцію, яка викликана надлишковим попитом, можна проілюструвати:

- а) зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- б) зрушенням кривої сукупного попиту вліво;
- в) зрушенням кривої сукупного попиту вправо;
- г) зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо.

9. Яка з величин найбільш сприяє інфляції пропозиції:

- а) споживання;
- б) інвестиції;
- в) податки;
- г) державні витрати?

10. У період прискореної інфляції процентна ставка:

- а) зростає, бо ціна грошей знижується;
- б) знижується, тому що знижується ціна грошей;
- в) не змінюється;
- г) зростає, бо знижується рівень зайнятості.

4. Завдання

4.1. ВВП в умовах повної зайнятості становить 30 млрд. дол., а фактичний обсяг ВВП становить 25 млрд. дол. Сума податків становить 25% від величини ВВП. Державні витрати і послуги становлять 6,5 млрд. дол. Визначити, балансується державний бюджет з дефіцитом чи профіцитом. Встановити його розміри. Як зміниться сальдо державного бюджету при досягненні повної зайнятості? За яких умов дефіцит державного бюджету не є небезпечним для економіки в цілому?

4.2. Визначити темп інфляції, якщо обсяг грошової маси порівняно з минулим роком зріс на 75 %, швидкість обігу грошей зросла на 15 %, а приріст товарної маси становив 20 %.

4.3. Припустимо, що надається кредит у 100 тис. грн за нульового рівняння інфляції. При цьому кредитор розраховує отримати 115 тис. грн. Але в економіці почалися інфляційні процеси, і рівень інфляції становить 15%. 1. Хто за цих умов матиме вигоду, а хто зазнає витрат? 2. Обчисліть ці витрати.

Список рекомендованої літератури**Основна**

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..

2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>

3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ,

2006.—744 с.

4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-тє вид., змінєне і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.

6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджєно МОН / Колодїзєв О.М., Колєснїченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с. Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.

7. Гроші та кредит: підручник. — 4-тє вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазєпко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.

9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-є изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.

10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.

11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.

12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.

13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ ТА РОЛЬ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Тема 7. Кредит у ринковій економіці

Форми контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Які фактори зумовлюють необхідність кредиту?
2. Що таке кредит?
3. Охарактеризуйте суб'єктів кредитних відносин.
4. Назвіть функції кредиту та їх особливості.
5. Дайте характеристику формам кредиту та критеріям їх виділення.
6. У чому полягає різниця між забезпеченими і незабезпеченими кредитами?
7. Назвіть види забезпечення кредитів.
8. Що таке вид кредиту? Які виділяють види кредиту?
9. У чому полягає різниця між банківським і комерційним кредитом?
10. Сутність меж кредиту та їхні види.
11. Що таке кредитоспроможність клієнта? Від яких факторів вона залежить?
12. У чому полягає особливість кількісних меж кредиту на макро- та мікрорівні?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Кредит надається на принципах:

- а) повернення;
- б) платності;
- в) строковості;
- г) безстроковості.

2. Суть натуралістичної теорії кредиту вичерпується такими положеннями:

- а) об'єктом кредиту стає тимчасово вільний капітал у вигляді натурально-речових благ які можуть бути позичені одним економічним агентом іншому;
- б) банки — це не посередники в кредиті, а творці капіталу;
- в) банки виступають лише як посередники в кредиті;
- г) кредит, як і гроші, є безпосередньо капіталом.

3. Іпотечний кредит — це:

- а) кредит під заставу цінних паперів;
- б) кредит під заставу нерухомості;
- в) кредит під заставу товару;
- г) землі.

4. Що є джерелом сплати позикового відсотка:

- а) позиковий капітал;
- б) дохід кредитора;
- в) дохід на позиковий капітал;
- г) прибуток позичальника?

5. Формами забезпечення кредитів можуть бути:

- а) застава рухомого та нерухомого майна;
- б) цінні папери;
- в) гарантія й поручництво;
- г) усі відповіді правильні.

6. Що є джерелом сплати позикового відсотка:

- а) позиковий капітал;
- б) дохід кредитора;
- в) дохід на позиковий капітал;
- г) прибуток позичальника.

7. Розрізняють такі види процентних ставок:

- а) тимчасові;
- б) реальні;
- в) номінальні;
- г) коригуючі.

8. Базова (облікова) ставка процента в Україні визначається:

- а) Міністерством фінансів України;
- б) комерційними банками;
- в) центральним банком;
- г) грошовим ринком.

9. Позичковий процент сприяє:

- а) збільшенню обсягів наданих кредитів;
- б) зміцненню господарського розрахунку;
- в) зменшенню собівартості продукції;
- г) збільшенню отриманого прибутку.

4. Завдання

4.1. Яку грошову суму необхідно покласти на депозит терміном 6 місяців, щоб отримати дохід у розмірі 5500 грн при річній відсотковій ставці 15,5%?

4.2. Вкладник вніс 100 000 грн у комерційний банк під 12% річних на 2 роки. Розрахуйте суму вкладу через 2 роки та дохід вкладника, якщо за вкладом нараховуються: а) прості відсотки; б) складні відсотки.

4.3. Акціонерне товариство для погашення заборгованості за рахунками постачальників прагне взяти короткостроковий кредит під 50 % річних. Рік не високосний. Позика у 2 млн. грн. надається на термін з 20 січня по 5 березня включно. Визначити величину сплачених відсотків та загальну суму боргу за основними європейськими системами нарахування відсотків.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..
2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>
3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінєне і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.
6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодїзєв О.М., Колєснїченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.
7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.
- 9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.
10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.
11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.
12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.
13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 8. Фінансові посередники грошового ринку

Форми контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. Види фінансових посередників
 2. Перелік проблем макро- і мікрорівня, які вирішують фінансові посередники
 3. Відмінності між банківськими і небанківськими фінансовими посередниками.
3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Назвіть зайвий елемент у СКФІ:

- А. страхові компанії;
- Б. пенсійні фонди;
- В. лізингові компанії;
- Г. поштово-ощадні установи;

2. Назвіть інститути, визначальною рисою яких є акумулювання і постачання довгострокових капіталів на фінансовому ринку:

- А. комерційні банки
- Б. пенсійні банки
- В. емісійні банки
- Г. фінансові компанії

3. Назвіть головний критерій, який лежить в основі поділу фінансових посередників на банки і на небанківські фінансово-кредитні установи:

- А. банки мають право приймати кошти на поточні рахунки, а небанківські установи – не мають;
- Б. банки мають право надавати клієнтам короткострокові позички, а небанківські установи – інвестувати кошти в цінні папери;
- В. банки мають можливість збільшувати пропозицію грошей через грошово-кредитний мультиплікатор, а небанківські установи такої можливості не мають.
- Г. всі відповіді вірні.

4. Спеціалізованими банками є фінансові установи, які:

- А. належать до парабанківської системи ;
- Б. діяльність яких зконцентрована на певних сферах економіки чи на певних видах операцій;
- В. займаються прийомом депозитів;
- Г. контролюються спеціальними державними органами

5. Акумуляцією заощаджень своїх членів та взаємним кредитуванням займаються:

- А. універсальні банки
- Б. страхові та пенсійні товариства
- В. ощадні банки
- Г. кредитні спілки

6. Яка з наведених ознак не є характерною для небанківських фінансово-кредитних установ:

- А. прийом депозитів;
- Б. надання кредитів;
- В. розрахунково-касове обслуговування;
- Г. обов'язкові резерви у центральному банку.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію за темами:

- 5.1. Етапи розвитку кредитних установ в Україні.
- 5.2. Моніторинг ризиків страхових компаній
- 5.3. Інвестиційні важелі розвитку національної економіки України
- 5.4. Проблеми вибору кредитно-фінансової установи: погляд сучасності

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..

2. Фінансове посередництво: проблеми і перспективи розвитку: колективна монографія / В. К. Васенко та інші; за ред. В. К. Васенка ; Східноєвропейський університет економіки і менеджменту. - Черкаси : Вид-во ПП Чабаненко Ю.А., 2009. - 450 с.

3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ,

2006.—744 с.

4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-те вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гроші та кредит: підручник / О. М. Колодизєв, В. Ф. Колесніченко. - К. : Знання, 2010. - 615 с.

6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодизєв О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с. Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.

7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.

9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.

10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.

11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.

12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.]-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.

13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 9. Центральні банки

Форми контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Який банк є головною ланкою дворівневої банківської системи?

2. Як виникли центральні банки?
3. Які завдання виконують центральні банки?
4. Назвіть функції центральних банків.
5. Які функції виконує НБУ?
6. Що таке грошово-кредитна політика?
7. Цілі грошово-кредитної політики.
8. Дайте характеристику інструментам грошово-кредитної політики.
9. Який із інструментів грошово-кредитної політики, на ваш погляд, є найбільш дієвим при переході до ринкової економіки?
10. Назвіть особливості грошово-кредитної політики України

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Як потрібно змінити норму обов'язкових резервів, якщо необхідно зменшити масу грошей в обігу:

- а) підвищити;
- б) знизити;
- в) залишити незмінною;
- г) спочатку підвищити, а потім знизити?

2. У чому полягає головне завдання діяльності центрального банку:

- а) забезпечення сталості національних грошей;
- б) обслуговування комерційних банків;
- в) обслуговування уряду;
- г) контроль та регулювання стану грошового ринку?

3. Термін "операції на відкритому ринку" означає:

- а) діяльність центрального банку з надання кредитів комерційним банкам;
- б) діяльність центрального банку зі зміни загальної величини поточних рахунків банку;
- в) діяльність центрального банку з купівлі або продажу державних цінних паперів;
- г) діяльність центрального банку з рефінансування комерційних векселів.

4. Якщо центральний банк підвищує облікову ставку, то це спрямовано на:

- а) зниження загальної величини резервів банків;
- б) збільшення загальної величини резервів банків;
- в) стимулювання зростання накопичень населення;
- г) сприяння зростанню кредитів, які надаються центральним банком.

5. Зниження облікової ставки як інструменту грошово-кредитної політики призводить до обмеження ефекту, тому що:

- а) центральний банк не має права змінювати облікову ставку в значних розмірах;
- б) центральний банк не може прямо впливати на обсяг кредитів, які надають комерційні банки;
- в) воно призводить до зниження курсу акцій та облігацій;
- г) воно компенсується збільшенням резервів комерційних банків.

6. Яка з перелічених операцій зменшить кількість грошей в обігу:

- а) центральний банк зменшує норму обов'язкових резервів;
- б) центральний банк скуповує облігації (держави) у населення та банків;
- в) центральний банк знижує облікову ставку;
- г) центральний банк продає облігації комерційним банкам?

7. Якщо центральний банк намагається збільшити об'єм ВВП, то які заходи він не повинен здійснювати:

- а) збільшити банківські резерви;
- б) збільшити грошові засоби на поточних рахунках;
- в) збільшити процентні ставки за надання кредитів;
- г) збільшити доступність кредитів?

8. На величину якого з елементів ВВП найбільш впливають зміни в рівні процента:

- а) споживчі витрати;
- б) державні витрати;
- в) інвестиції;
- г) чистий імпорт?

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію за темами:

- 5.1. Національний банк України. Його структура і функції.
- 5.2. Грошово-кредитна політика НБУ.
- 5.3. Незалежність центрального банку

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..

2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В.

Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>

3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-те вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінене і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.

6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізев О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.

7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.

9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.

10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.

11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.

12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.

13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 10. Комерційні банки

Форми контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. Що таке комерційний банк?
 2. Класифікація комерційних банків.
 3. Охарактеризуйте категорію «банківські ресурси».
 4. Чому банківські ресурси називають банківським капіталом?
 5. Статутний фонд комерційного банку і порядок його формування.
 6. Охарактеризуйте всі види банківських операцій.
 7. У чому сутність пасивних та активних операцій банку?
 8. Назвіть статі пасивів і активів банку. Дайте їм характеристику.
 9. Етапи системи банківського кредитування.
 10. Які документи необхідні для оцінювання фінансового стану позичальника?
 11. Які економічні перспективи встановлює НБУ для діяльності кооперативних та акціонерних банків?
 12. Ліквідність банківських активів та його групи.
 13. Прибутковість банку та показники її вимірювання.
3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Купівля банком у клієнта права на вимогу боргу (без права зворотної вимоги до клієнта) – це:

- а) лізингова операція;
- б) інвестиційна операція;
- в) факторинг;
- г) овердрафт.

2. Залежно від організаційної форми комерційний банк може бути:

- а) приватним;
- б) державним;
- в) акціонерним;
- г) кооперативним

3. До зовнішніх ризиків належать такі:

- а) ризик країни;
- б) ризик продавця;
- в) ризик покупця;
- г) правовий ризик.

4. До ризиків, які піддаються кількісному оцінюванню, зараховують:

- а) репутації фірми;
- б) юридичний;
- в) ринковий;
- г) операційно-технологічний.

5. Причини порушення ліквідності КБ:

- а) різкі зміни облікової ставки ЦБ;
- в) форс-мажорні обставини;
- г) порушення збалансованості активів і пасивів банку;
- д) мала капіталізація банку

6. Основні джерела інформації про стійкість банку:

- а) статистичний звіт;
- б) звіт про фінансові результати;
- в) звіт про прибутки і збитки;
- г) баланс;

7. Комерційний банк може активно випускати в обіг безготівкові гроші в межах:

- а) грошей Національного банку, які перебувають у його розпорядженні;
- б) своїх внесків;
- в) свого касового резерву;
- г) свого надлишкового резерву.

8. Ліквідність банківських активів — це:

- а) це здатність банку вчасно і без втрат перетворювати зайняті активи в готівку;
- б) прибуток нерозподілений;
- в) активні і пасивні банківські операції;
- г) відношення маси прибутку до витрат банку.

4. Завдання

4.1. 01 січня 2016 року клієнт поклав 12000 грн на банківський рахунок під 17 річних відсотків та за умовою, що відсоток на відсоток не нараховується. Яка сума буде на цьому рахунку 1 січня 2018 року, якщо банк проводить компаундинг відсотка щорічно?

4.2. Яку суму грошей необхідно покласти на 6-місячний депозит, щоб отримати наприкінці терміну розміщення 2000 грн при ставці 14% річних та за умовою, що відсоток на відсоток не нараховується?

Список рекомендованої літератури**Основна**

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ.

спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..

2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>

3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-те вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінене і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.

6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізев О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.

7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.

9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.

10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.

11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.

12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.].-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.

13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Тема 11. Валютний ринок і валютні системи

Форми контролю: усне опитування, індивідуальне тестування, практичні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. Що таке валютна система?
 2. Охарактеризуйте складові елементи національної валютної системи.
 3. Що таке конвертованість національної валюти?
 4. Що таке валютний курс? Назвіть види валютних курсів.
 5. Які основні функції валютного курсу?
 6. Що являє собою валюта як економічне поняття?
 7. У чому зміст і принципи функціонування Бретон-Вудської валютної системи?
 8. На яких принципах функціонує Ямайська валютна система?
 9. Який зміст системи золотого стандарту?
 10. Назвіть види та охарактеризуйте валюти за ступенем конвертованості
3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Валютні операції означають:

- а) будь-які платежі, пов'язані з переміщенням валютних цінностей між суб'єктами валютного ринку;
- б) страхування валютних ризиків;
- в) забезпечення умов та механізм для реалізації валютної політики держави;
- г) забезпечення прибутку учасниками валютних відносин.

2. За механізмом здійснення операцій виділяють такі валютні операції:

- а) спот;
- б) форвардні;
- в) ф'ючерсні;
- г) опціонні

3. Суб'єктами валютного ринку є:

- а) хеджери, які здійснюють операції на валютному ринку для захисту від несприятливої зміни валютного курсу;
- б) підприємці, які купують і продають валюту для забезпечення своєї комерційної діяльності;
- в) інвестори, які вкладають капітал у валютні цінності з метою одержання процентного доходу;
- г) усі відповіді правильні

4. Чим відрізняються валютний курс від паритету купівельної спроможності відповідних валют:

- а) нічим;
- б) купівельна спроможність валют кількісно вища від курсу валют;
- в) паритет є стабільним, а валютний курс постійно коливається;
- г) паритет є економічною основою, навколо якої коливається валютний курс?

5. Зниження курсу національної валюти називається:

- а) ревальвація;
- б) конвертація;
- в) девальвація;
- г) деномінація.

6. Як відобразиться на зовнішній торгівлі країни зростання курсу її національної валюти:

- а) зростуть експорт та імпорт;
- б) знизиться експорт та імпорт;
- в) зросте експорт, знизиться імпорт;
- г) знизиться експорт, зросте імпорт?

7. Якщо при фіксованих валютних курсах рівень інфляції в Україні виявиться вищим, ніж в інших країнах, то:

- а) український експорт знизиться, а імпорт зросте;
- б) український експорт зросте, а імпорт знизиться;
- в) український експорт та імпорт знизяться;
- г) український експорт та імпорт знизяться.

8. Дефіцит платіжного балансу:

- а) не змінює грошової бази;
- б) не впливає на кількість грошей в обігу;
- в) зменшує кількість грошей у країні;
- г) збільшує кількість грошей у країні.

9. Активне сальдо платіжного балансу збільшиться, якщо в країні:

- а) знизяться реальні ставки процента;
- б) зростуть темпи економічного зростання;
- в) зростуть темпи інфляції;
- г) нічого з перерахованого не відбудеться.

4. Завдання

4.1. Національний банк установив такий курс долара США станом на 30.06.2017 р.: купівля — 26,4 грн, продаж — 27,65 грн. Визначте: а) скільки гривень можна одержати за 400 доларів 40 центів США; б) скільки доларів США можна купити за 50 тис. грн.

4.2. Якщо ціна гривні в доларах США зростає з 0,118 до 0,125 за одну гривню, то як зміниться ціна товару вітчизняного виробництва (в доларах США), що продається в Україні за 500 грн? Хто більше постраждає від цієї ситуації: експортер (вітчизняний виробник) чи імпортер (зарубіжний виробник)?

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..

2. Зайцев О.В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. / О.В. Зайцев — Суми: Вид-во СумДУ, 2010. — 179 с. — Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/moneycredit/>

3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-те вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінене і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.

6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізев О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.

7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук,

А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.

8. Долан Э. Дж., Кэмпбэлл К. Д., Кэмпбэлл Р. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. — М., 1996. — 448 с.

9.. Деньги, кредит, банки: учебник для студ. вузов, обуч. по экон. спец. / Под ред. О. И. Лаврушина.— 2-е изд., перераб. и дополн. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 464 с.

10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.

11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.

12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.]-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.

13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Форми контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 1. Що таке міжнародні валютно-кредитні установи та яке їх призначення?
 2. Яка мета створення Міжнародного валютного фонду? Які його головні функції?
 3. Розкрийте суть обов'язкових умов, що їх висуває МВФ до країн, які потребують кредитів МВФ?
 4. Охарактеризуйте сучасний стан співробітництва України з МВФ.
 5. Які організації входять до складу Групи Світового банку?
 6. Чим відрізняються Міжнародний валютний фонд та Всесвітній банк і що між ними спільного?
 7. Охарактеризуйте цілі й основні напрямки діяльності Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

8. Основні напрямки співробітництва МБРР з Україною?
9. Охарактеризуйте Міжнародну асоціацію розвитку й особливості її діяльності.
10. Охарактеризуйте цілі і діяльність Міжнародної фінансової корпорації.
11. Які функції виконують Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій та Міжнародний центр із врегулювання інвестиційних спорів?
12. Що Вам відомо про діяльність Світового банку в Україні?
13. Яка мета створення регіональних фінансово-кредитних установ? Які регіональні банки Ви знаєте?
14. Охарактеризуйте основні цілі створення, функції, фінансові ресурси Європейського банку реконструкції і розвитку? Основні напрямки його співробітництва з Україною.
15. Охарактеризуйте основні інструменти фінансування, що застосовує у своїй діяльності ЄБРР?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Яка організація із Групи Світового банку не є кредитною організацією в прямому розумінні слова:

- а) Міжнародна асоціація розвитку;
- б) Міжнародний центр із врегулювання інвестиційної діяльності;
- в) Міжнародна фінансова корпорація;
- г) Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій

2. МВФ розпочав свою діяльність з березня 1947 р. Місцеперебування –

- а) Вашингтон;
- б) Лондон;
- в) Тель-Авів;
- г) Брюссель.

3. У 1995 р. між країнами - членами МВФ було досягнуто домовленості про створення механізму термінової фінансової допомоги окремим країнам на випадок фінансових криз, який реалізується через політику:

- а) траншів та механізм розширеного фінансування;
- б) валютних обмежень та механізм розширеного фінансування;
- в) валютної інтервенції та механізм інтегрованого фінансування;
- г) девальвації та механізм розширеного фінансування.

4. Політика траншів застосовується тоді, коли кредити Фонду надаються звичайними каналами країнам - членам МВФ у вигляді часток, які становлять:

- а) 15 % квоти відповідної країни у Фонді;
- б) 35 % квоти відповідної країни у Фонді;
- в) 25 % квоти відповідної країни у Фонді;
- г) 5 % квоти відповідної країни у Фонді.

5. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) створено у:

- а) 1944 р.;
- б) 1953 р.;
- в) 1952 р.;
- г) 1943 р.

6. Членами МБРР можуть бути:

- а) тільки країни –члени МВФ;
- б) усі бажаючі країни, зовнішній борг яких не сягнув 1532 млрд. дол. США;
- в) країни західної та східної Європи, Азії, США;
- г) тільки члени ЄС.

7. Світовий банк надає позики:

- а) всім країнам -членам МВФ;
- б) всім країнам -членам МБРР;
- в) всім країнам -членам ЄС;
- г) переважно бідним країнам-членам МВФ.

8. Статутний капітал МБРР утворюється шляхом:

- а) підписання країн-членів на його акції та випуску облігацій;
- б) обов'язкового статутного внеску країною-членом МБРР;
- в) продажу валютних цінностей країнам –членам МВФ;
- г) вірні відповіді б та в.

9. Позики МБРР надаються:

- а) на термін 10-15 років і мають десятирічний пільговий період;
- б) на термін 15-20 років і мають десятирічний пільговий період;
- в) на термін 10-30 років і мають п'ятирічний пільговий період;
- г) на термін 15-20 років і мають п'ятирічний пільговий період.

10. Місцеперебування Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР):

- а) Лондон;
- б) Париж;
- в) Пекін;
- г) Вашингтон.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.:

- 5.1. Національний банк України. Його структура і функції.
- 5.2. Грошово-кредитна політика НБУ.
- 5.3. Незалежність центрального банку

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Конспект лекцій з дисципліни «Гроші та кредит» [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів і банківської справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 131 с..
2. Боринець СЯ. Міжнародні фінанси: Підручник. -К: Знання-Прес, 2002. - 311 с
3. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
4. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика: Навч. посібник. 3-те вид. допов. та перероб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 352 с.

Додаткова

5. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч.-метод. посіб. — 4-те вид., змінене і доповн. — К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. — 412с.
6. Гроші і кредит: Підручник. Затверджено МОН / Колодізев О.М., Колесніченко В.Ф. - К., 2010. - 615 с.Гроші / Упоряд., авт. вступ. ст. А.А.Чухно. — К.:Україна, 1997. — 510 с., іл. — Рос.
7. Гроші та кредит: підручник. — 4-те вид., перероб. і доп. /М. І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М.І.Савлука. — К.: КНЕУ, 2006.—744 с.
8. Гроші та кредит: навчальний посібник / В. І. Аранчій, Л. М. Бойко, Л. В. Черненко. - Полтава : АСМІ, 2010. - 300 с.
- 9.. Міжнародні фінанси: Підручник/ За ред. О.І. Рогача. -К.Либідь, 2003. - 784 с
10. Деньги. Кредит. Банки: учебник для вузов / Е.Ф. Жуков, Л.М. Максимова, А.В. Печникова и др.; под ред. проф. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 622 с.
11. Михайловська, І. М. Гроші та кредит : практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. . - Л.:Новий Світ-2000, 2008 . - 312 с.
12. Основи банківської справи[Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ В. В. Іващенко [та ін.]-К.: Кондор, 2008.-150 с.-Бібліогр.: с. 147.-ISBN 978-966-351-192-4.
13. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментаріях: Навч. посіб. / За ред. Б. Л.Луціва.— Тернопіль: Карт-бланш, 2000.— 225 с.

Навчальне видання

Слободянюк Наталя Олександрівна, к.е.н., доцент

Кафедра фінансів та банківської справи

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ
ГРОШІ ТА КРЕДИТ**

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,68.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р